

Oponentský posudek diplomové práce

Dagmar Grešlová: Obraz holokaustu v narativech a „místech paměti“. Praha: FHS UK 2008, 92 s., vedoucí práce: Mgr. Martin Korčok.

Předmětem diplomové práce Dagmar Grešlové bylo nahlédnout diskurz holokaustu prostřednictvím konstrukce paměti vztahující se k místům paměti. Prostředkem k uchopení tohoto tématu jí byla jednak analýza vybraných „nativů“ (?) židů, kteří přežili holocaust, a dále sama místa paměti, která byla a jsou utvářena jako místa vzpomínek na holocaust. Téma diplomové práce bezesporu navazuje na současné nazírání problematiky holokaustu, nicméně cíle práce, „mapovat ‚posmrtný život holokaustu‘, proměny jeho vnímání, zacházení s odkazem, vyjednávání přístupu k němu“ (s. 84) se autorce podařilo dosáhnout jen zčásti.

Silnou stránkou předloženého textu je nepochybně práce s odbornou literaturou. Už impozantní seznam použité literatury (čítá 66 titulů) naznačuje, že autorka se opravdu pokusila obsáhnout základní literaturu k tématu, s jejíž pomocí obratně utváří teoretický rámec práce (s. 15-20), problematiku re-konstrukce paměti v narativech (s. 21-30) a míst paměti (s. 69-81). Vcelku kladný dojem z těchto pasáží ruší pouze skutečnost, že v samotném textu autorka nepracuje se všemi texty v seznamu literatury uvedenými – 23 (!) deklarovaných titulů v textu vůbec použito není.

Slabší část předložené práce představuje vlastní empirická část. Už kapitola Metodologie (s. 13-14) naznačuje, že autorka k práci s prameny přistoupila poněkud vágně. Pokud jde o narativy, autorka deklaruje obsahovou a narativní analýzu 57 interview, z nichž některá (!) pořídila sama (tazatelé u odkazů uvedeni nejsou). Práce se sekundárními prameny je určitě relevantní, ovšem za předpokladu, že je řádně uveden zdroj dat (zřejmě projekt, na němž autorka participovala) a postup, jak byla data shromažďována. K tomu ovšem autorka pouze naznačuje, že „interview byla primárně určena pro práci organizace, tudíž výzkumné otázky byly formulovány tak, aby splňovaly účely organizace“ (s. 13) a že se jednalo „o biografická interview, strukturovaná a přerušovaná otázkami výzkumníků“ (tamtéž). Autorka sice připouští, že tedy nešlo o „čistě biografická narativní interview“, ale to jí nebrání deklarovat použití narativní analýzy, což, s ohledem na nejasnost vzniku a struktury rozhovorů, považuji za problematické. To, co si autorka představuje pod „obsahovou analýzou“, pak už není jasné vůbec. Vedle toho je deklarována analýza „veřejných zdrojů a veřejných diskusí“ - takové prameny, při nejlepší vůli, v práci nenacházím.

Ve vlastní analýze rozhovorů autorka deklaruje, že se pokusí „upozornit na možné dopady interpretace, na možnou pluralitu významů, které tyto texty generují“ (s. 31). Bohužel však spíše sklouzává k výčtu citací, členěných do oddílů, jež se spíše než k místům paměti vztahují k událostem, které v interpretaci holokaustu obvykle vyčnívají a nejsou tedy nikterak překvapivé. Nalezneme zde tedy linku reflexe holokaustu dětství – Terezín – Osvětim – (popř. další KT) – osvobození, s nutnými odbočkami typu hlad, selekce atp., ovšem bez komparace možná odlišné reflexe s ohledem na předválečnou či poválečnou zkušenost a samotné prožití holokaustu narátorů (je zjevně citováno i z rozhovorů pamětníků, kteří Osvětimí a dalšími KT neprošli, např. s. 64). S ohledem na cíl práce – tedy konstrukce obrazu holokaustu – je též překvapivě málo místa věnováno poválečnému období. Také zde je charakteristické, že autorka v interpretaci sklouzává k tomu, „co se píše“ a např. tvrdí, že „první knihy pamětníků začaly vycházet až mírným odstupem“ (s. 66) – Anna Auředníková publikovala svá Tři léta v Terezíně v r. 1945 a další texty záhy následovaly.

V kapitole Místa paměti se autorka vrací na silnější půdu a pracuje pouze s literaturou k tématu. To, jak jsem již naznačila, zvládá vcelku bravurně a lze si tudíž jen postesknout, že se neodvážila vstoupit na pole neorané a na základě např. příběhu Památníku Terezín dokumentovat, jak jsou místa paměti konstruována a jak podléhají/odolávají politickým a společenským vlivům, resp. jakými významy jsou naplněna. Tomu odpovídá i velmi stručný závěr, v němž jsou obě roviny obrazu holokaustu propojeny jen náznakem a čistě teoreticky. Navíc některým v závěru uvedeným interpretacím se autorka v textu téměř nevěnuje (např. místa paměti jako místa politického boje – s.

83).

Dagmar Grešlová si pro svou diplomovou práci stanovila náročný cíl, který se jí zčásti podařilo naplnit. Bezpochyby dokáže pracovat s odbornou literaturou, nicméně její vlastní aplikace na empirický výzkum má jisté mezery. Nedostatky spatřuji též v publikační etice. Vyzdvihnout lze nicméně kultivovaný jazyk i snahu o citlivou reflexi nelehkého tématu. Celkově tedy hodnotím diplomovou práci Dagmar Grešlové jako velmi dobrou, cca 30 body.

V Praze 16. června 2008

Mgr. Hedvika Novotná